Når et departement «representerer eieren» på en generalforsamling, betyr det at staten opptrer som aksjeeier gjennom departementet som forvalter eierskapet. Departementet møter ikke som en uavhengig kontrollør, men på vegne av staten og med fullmakt til å utøve eierens rettigheter. Det kan blant annet stemme over saker, godkjenne regnskap og velge styre – innenfor rammene av lov, vedtekter og statens eierskapspolitikk.

Dette er en viktig del av hvordan staten som eier styrer selskaper den eier helt eller delvis. Samtidig er det lett å blande sammen departementets rolle, styrets ansvar og den politiske ledelsens ansvar. Norsk Tipping er et nyttig eksempel: Selskapet står sentralt i den norske enerettsmodellen for pengespill, og styreverv der innebærer både ansvar og økonomiske interesser som bør være åpne for innsyn.

Hva er generalforsamlingen?

Generalforsamlingen er selskapets øverste organ. I et aksjeselskap er det her eierne formelt kan bruke rettighetene sine. Når staten eier selskapet, møter normalt et departement på statens vegne. Departementet kan være representert av statsråden, en statssekretær eller en embetsperson med nødvendig fullmakt. Hvem som faktisk møter, kan variere fra sak til sak.

Generalforsamlingen behandler saker som følger av selskapslovgivningen og selskapets vedtekter. Typiske saker er godkjenning av årsregnskap, valg av styremedlemmer og fastsettelse av styrehonorar. Den kan også ta stilling til andre saker som er lagt fram for generalforsamlingen. Men generalforsamlingen skal ikke drive selskapet fra dag til dag.

Det ansvaret ligger hos styret og den daglige ledelsen. Styret har ansvar for å forvalte selskapet og føre tilsyn med ledelsen. Daglig leder står for den løpende driften innenfor styrets rammer. Denne arbeidsdelingen er grunnleggende: Eieren setter retning og velger styre, mens styret skal ivareta selskapets interesser og ansvar.

Staten som eier – ikke som daglig leder

At et departement representerer staten på generalforsamlingen, betyr ikke at departementet skal blande seg inn i alle driftsbeslutninger. Statens eierskap skal utøves gjennom formelle kanaler. Generalforsamlingen er en av dem. Departementet kan også ha dialog med selskapet mellom generalforsamlingene, men styret må fortsatt kunne gjøre selvstendige vurderinger og ta ansvar for beslutningene sine.

Det er derfor nyttig å skille mellom tre roller:

- **Departementet** forvalter statens eierposisjon og bruker eierens formelle rettigheter.
- **Styret** leder og fører tilsyn med selskapet på vegne av selskapet, innenfor lov og vedtekter.
- **Daglig ledelse** står for den løpende virksomheten og gjennomfører styrets beslutninger.

Departementet kan uttrykke forventninger til selskapet, men det betyr ikke at statsråden personlig overtar styrets ansvar. Tilsvarende er det ikke styrets oppgave å gjennomføre politiske vedtak på egen hånd. Selskapets formål, lovverket og statens eierforventninger setter rammene for rollene.

Norsk Tipping og enerettsmodellen i Norge

Norsk Tipping er et statlig eid selskap og en sentral del av enerettsmodellen i Norge. I stedet for å la et åpent marked med mange kommersielle aktører stå for pengespillene, har staten gitt Norsk Tipping en særskilt rolle innenfor et regulert system. Modellen er begrunnet med mål som ansvarlighet, forebygging av spilleproblemer og begrensning av skadevirkninger.

Enerettsmodellen gjør det særlig viktig å forstå hvem som fører kontroll med virksomheten, og hvordan ansvar fordeles. Norsk Tipping skal drive innenfor gjeldende lovverk og de rammene som følger av selskapets formål og eierstyring. Styret har ansvar for selskapets forvaltning. Departementet ivaretar statens eierinteresser, mens Stortinget og regjeringen har politiske roller i utformingen av regelverk og overordnede rammer.

Det betyr ikke at alle politiske spørsmål om pengespill avgjøres på generalforsamlingen. Generalforsamlingen er et selskapsrettslig organ, ikke et politisk debattforum. Men den er et viktig sted å undersøke hvordan staten utøver eierskapet, hvilke personer som velges til styret, og hvilke beslutninger som formelt blir tatt.

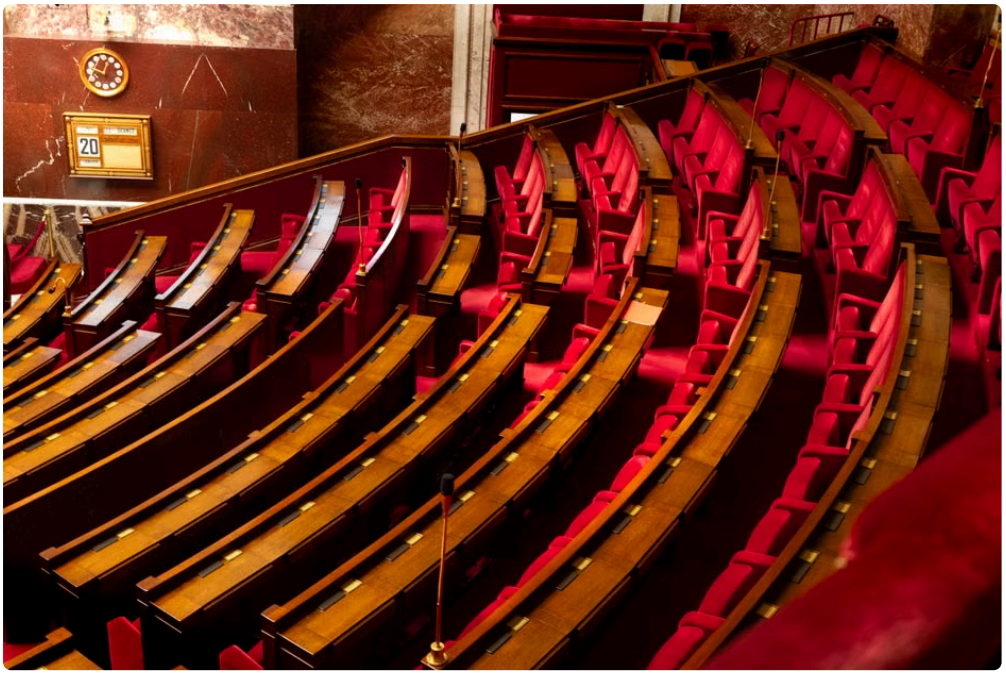

Generalforsamlingens rolle i styrevalg

Styrevalg er blant de mest betydningsfulle eierbeslutningene. Styret skal ha kompetanse til å forstå virksomheten, risikoen og samfunnsoppdraget. Det skal også kunne stille kritiske spørsmål til ledelsen. Når staten velger styremedlemmer, må vurderingen derfor handle om mer enn politisk tilhørighet eller kjennskap til eieren.

I statlig eide selskaper skjer styreoppnevning i tråd med selskapets vedtekter og de reglene som gjelder for selskapet. Generalforsamlingen kan ha en formell rolle i valget. For enkelte selskaper kan særlige lovbestemmelser eller vedtektsregler påvirke hvordan oppnevningen foregår. Det er derfor lurt å lese protokollen fra den aktuelle generalforsamlingen, heller enn å anta at alle statlige selskaper følger nøyaktig samme prosedyre.

Et styrevalg bør *stortingets register* kunne etterprøves: Hvem ble valgt, hvilken funksjon fikk vedkommende, og hvilken dato gjelder valget fra? Protokollen kan også vise hvilke saker som ble behandlet og hvordan generalforsamlingen formelt utøvde eiermakten. Den gir likevel ikke nødvendigvis hele begrunnelsen for hvorfor en bestemt kandidat ble valgt.

Politikeres overgang til styreverv

Overgangen fra politikk til styreverv får ofte oppmerksomhet fordi den kan reise spørsmål om habilitet, rolleforståelse og tillit. En tidligere politiker kan ha verdifull erfaring med offentlig forvaltning, økonomi, regelverk eller samfunnsstyring. Det er ikke i seg selv problematisk at personer med politisk bakgrunn går inn i et styre.

Men bakgrunnen kan gjøre det ekstra viktig å være tydelig på hvordan personen ble valgt, hvilke kvalifikasjoner som er relevante, og om det finnes interesser eller bindinger som bør opplyses. En tidligere folkevalgt blir ikke automatisk inhabil i styret. Habilitet må vurderes konkret etter gjeldende regler og den enkelte saken. Det kan også være forskjell på formell habilitet og den bredere tilliten publikum har til prosessen.

For journalister og lesere er det nyttig å stille presise spørsmål:

- Hvilken rolle hadde personen i politikken, og når gikk vedkommende ut av den?
- Hvem foreslo eller oppnevnte kandidaten, og hvilket organ traff den formelle beslutningen?
- Hvilken kompetanse er relevant for styrevervet?
- Finnes det økonomiske, politiske eller andre bindinger som er offentlig kjent?
- Hvordan håndteres eventuelle habilitetsspørsmål?

Styrehonorar og økonomiske interesser

Et styreverv er et ansvar, ikke bare en tittel. Styremedlemmer forventes å sette seg inn i saker, møte forberedt, stille spørsmål og bidra til at selskapet blir forsvarlig styrt. Styrehonorar er betaling for dette arbeidet og ansvaret. Beløpet fastsettes gjennom de relevante selskapsorganene og bør kunne dokumenteres i offentlige kilder når selskapet er statlig eid.

Som konkret priseksempel er honoraret til styrelederen i Norsk Tipping i 2026 oppgitt til **338 970 kroner**. Beløpet gir et håndfast bilde av den økonomiske siden ved et slikt verv. Det bør likevel ikke stå alene: Leseren bør kontrollere hvilken periode honoraret gjelder, om det er et årlig beløp, og om det er gjort endringer i løpet av året. Protokoll eller andre offisielle dokumenter er bedre kilder enn løsrevne omtaler.

Økonomiske interesser handler dessuten om mer enn honoraret. Styremedlemmer kan ha andre verv, investeringer eller tilknytninger som er relevante for arbeidet. Åpenhet om slike forhold bidrar til at publikum kan vurdere mulige interessekonflikter. Det betyr ikke at et honorar eller en tidligere politisk rolle automatisk viser at noe er galt. Det betyr at opplysningene bør presenteres nøkternt og settes i riktig sammenheng.

Spørsmål Hva du bør undersøke Hvem representerer eieren? Hvilket departement møtte, hvem som deltok, og om vedkommende hadde fullmakt. Hva ble besluttet? Vedtak om regnskap, styrevalg, honorar eller andre saker på dagsordenen. Hva tjener styret? Beløp, periode og hvilken rolle honoraret gjelder. Hvem er personen? Relevant bakgrunn, tidligere offentlige verv og dokumenterte bindinger.

Slik bruker du offentlige dokumenter

To nyttige verktøy er **PDF-protokoll fra Norsk Tippings generalforsamling på regjeringen.no** og **representantbiografi på Stortinget.no**. De svarer på ulike spørsmål og bør leses sammen, ikke som erstatninger for hverandre.

PDF-protokoll fra Norsk Tippings generalforsamling

Protokollen er en primærkilde til hva generalforsamlingen formelt behandlet og vedtok. Se etter dato, hvem som representerte eieren, dagsorden, vedtak om styrevalg og opplysninger om honorar. Les også overskrifter og merknader nøye: Et navn i en protokoll kan vise hvem som deltok eller ble valgt, men sier ikke nødvendigvis alt om bakgrunnen for valget.

Stortinget.no representantbiografi

En representantbiografi på Stortinget.no kan brukes til å kontrollere en persons stortingsverv og politiske tidslinje. Den er nyttig når du undersøker om et styremedlem har vært stortingsrepresentant, og hvilke perioder vervet gjaldt. Biografien dokumenterer ikke alene hvorfor personen fikk et styreverv, og den er ikke en fullstendig oversikt over alle økonomiske interesser. For slike spørsmål må du finne fram til relevante selskapsdokumenter og andre åpne registre.

En ryddig kontroll kan gjøres slik:

1. Finn generalforsamlingsprotokollen på regjeringen.no og noter dato, deltakere og vedtak.
2. Sjekk vedtektene eller annet relevant regelverk for å forstå hvordan styret skal velges.
3. Kontroller personens politiske tidslinje i representantbiografien på Stortinget.no.
4. Se etter offentlig dokumentasjon om styrehonorar og andre verv.
5. Skill tydelig mellom det dokumentene viser, og vurderinger eller spørsmål som fortsatt står åpne.

Hvorfor presis rolleforståelse betyr noe

Når departementet representerer eieren, er det staten som utøver eiermakt gjennom et formelt organ. Generalforsamlingen kan ta viktige beslutninger, særlig om styrevalg og honorar, men den driver ikke selskapet. Styret har sitt eget ansvar, og den daglige ledelsen står for den løpende driften.

I et selskap som Norsk Tipping blir dette ekstra relevant fordi virksomheten inngår i enerettsmodellen og har et tydelig samfunnsoppdrag. Åpenhet om styrevalg, politiske overganger og honorarer gjør det mulig å undersøke om statens eierskap forvaltes på en forståelig måte. Den beste framgangsmåten er å gå til primærkildene først: protokollen viser hva generalforsamlingen vedtok, mens Stortinget.no kan dokumentere

en representants politiske bakgrunn. Samlet gir kildene et mer presist bilde av hvordan staten som eier bruker generalforsamlingen sin rolle.